

شیخ له سالی 1888
 له وی وهفاتی کردوهو
 له سالی 1893
 بنه مالهی شیخ
 عوبده ی دوللا
 گه زانهوه و لات و
 شیخ عه بدولقادر له
 ریگای رابه روی
 کردنی جه معیه تی
 ته عالی و ته رهقی
 کورستان ئیدامهی
 راپه پینی شیخ
 عوبده ی دوللای داو
 سه رونجام شیخ
 عه بدولقادر گیان و
 روحی خوی له سه ر
 ئازادی کوردو
 کورستان داناو له
 سالی 1925 به
 دهستنی نورکان له دار
 درا
 (محمد مدد صالح)

بو که نهنهوهی کورد له تازادی
و سه ریختری و شادی و
به ختمه دریدا بین، کورده کان
شیخیان به روانکاروی خودا
دزدانی و به نویشه‌ری خودا
تماشایان دکرد، ثم معبدهسته
له قات و قری و ویرانی بین
و پنهانی ناشی له جنگی روپسیا
و عوسمانی له ویلایتی
کورdestانی بن دند عوسمانی
فره به ناشکرا دهیندرا که
خملک شیخیان همروه
روانکاروی خودا تماسا
دکرد، شیخ عویه‌یدللا دوای
نویسینی به یانه خوی له نیتو
بنیانه‌ران و دامنه‌زئنه‌رانی
ناسیونالیسمی نهنهوهی کورد
جیهی گرت. کریس کوچه‌را
همروه الله باری شیخ
عهدولقادره‌ه که سیناتوری
به رله‌مانی عوسمانی بوده،
ئاوای نووسیوه: شیخ
عهدولقادره له پله و جلکی
سیناتوری دا رووده‌کاته
حکومه‌تی عوسمانی و پیتی
دلنی: ئەمەرە پینچ یا شەش
ویلایتی کوردنشین هەدی، باش
و ایه حکومت، خود موختاری
بە شوینانه بدا، تالله‌یگانی
مرۆفی شەریف و کارزان
و دادگەر باشتر بتوانی
تەویسیعە پەدارو موته‌وازین
بە دی بیان، همروهکو
رامکەیاندوه ئىمەی کورد
ذی‌ایتیکمان له‌گەل نورکاندا
ئیه، تەنانەت فردیش پیمان
خوشە مەددولتە خود موختار
ی کوردستاندا کە خوازیاری
دامنەزدانى شەوهین
تۈركە کانیش بەشداریان
لە‌گەلدا بکەن. شیخ
عهدولقادره لەئەنسانی
کورده‌کانی دانیشوى شارى
ئەسته‌مبولی ويست.

شەمزىن
و يارمهه تييان ددددين، هەرروهها
لە باردى شىيخ عەبدۇلقادر كە
لەو سەرەدەمەيدا لاۋىتكى 22
سالاھ بۇوه لە فەرماندەيى
سوپىيات كورد، بە يارمهه تى
سەرەتائى ئىلىلى ناوادارى
كۆرەدەكانى بىن دەس قاتچارى
ئىران، تىيەدەكۈشا، لە پەرەي
1333 تاواي نۇرسوس—
ھەمزاغايى مەنگۈر سوپىاسالار و
پېشكىزارى كۆلل بۇ گەورە
گەردەكان و سەرەتائى ئەو سوپىايدە
بە دەستت ھەمزاغاۋە بۇو.
سەركەدەكانى دىكەي و دەك
مەممەد ئاغايى مامەش،
مامەنداغايى پىريان، سوراغايى
سەرەتكى ئىلىلى زۇدى و
عەبدۇللاخان و بىرىام خانى
زەزرايش حۇزۇرمان ھەببۇو.
سەرەراو پەرەدى شىيخ زاداش
پېرىتى بۇو، لە يەك چادرى
سىرىزايى كە تاراش و جوانى
تىيەنابۇر سەحەممە ئاشاى
مامەش بۇوي دابۇر دوو لىبادى
كۆنەن تىيەنابۇر. دكتىر سەيد
عەزىز شەمزمۇنى لە پەرەي 61
كىتىكە كىدا دۇنۇمىن: لە سالى
1881 حۆكمەتى رووسپىاى
تەزازى و دەولەتى ئىڭىللىرى
دوى و تۇرىتۇر ئەتكۈشىنى فەرە
تۈوانىان شىيخ عوھىي دىللار زاى
يەكەن كە چاردنۇسى نەتمەدە
كۆرەدە رىتگەي دىكەكە
چارەسەر رەبکىرىن. سەو
قىسىدەپاسانە بۇونەمۇ كە شىيخ
جەنەنەمە ئەتمەنلىقى

ددرهوفانان شوین دائنهن و له گمل ئ
عارف و خوانانسی رهبانی ھەززەت
غۇزىالى و محى الدین عەربىي ياي
كە تەنیا و تەنیا له حالاتى عېرفانان
خىرى و چىند كەسىتكى و دەڭو خوت
مېيتىن، له زولىم و زۆرى حکومەت
گەل خەبەردار نەپى و نەۋەد
ئىسلامدا تەنیا بىياشىمىشى
زۇيۇنۇنىي كۆتمەلەيتى و پەدرەدرەكىزى
انىستى ئەمەر و تەشىلاتى زانىستى
زىلىشىوه پەدرەر بۇونى زانىيانە و
نامە يەكى بىز شىيخول ئىسا
موجىتەدى شارى ورمىن نۇرسى
ئەنگەر خوازىارى خۇتىن رىشقەن
و كۈشت و تالان و بىرى
خەللىكت ناوى، پىيىستە شا
ورمىن بىدەپتە دەست مە
دىنىاش بن به قانۇن
كاردەكەين و ئىجىازە نادە
خەللىك تووشى كەندو كۆسپى
دەردو رەنچ بىن و له مال
ناموس و سامانى خەلە
پارىزىگارى دەكەم، بەلام ئەتكەن
بە شىيەتى ئاشتى شارندىدى
دەست مان دەترسم و دەنەل
میاندۇ اوپى به سەرەرىتى
تاوانىكە بىكەۋەتە ئەستىتە
تۆ، بەلام ئىتىمە له لە
ھەلەسەرچىكىدا رېغاپەت
دەنەل، كەنارى ما دەنگ

قوتبولعارفین...

حه زرهتی شیخ عوبه پد ولای نه هری شاهی شه مزین

محمد سالم نسب احمد - شہریان

4

کاپیتین ندستوریانی گهران یام
لینه گهران بدلا بده
عویشیدلا بد
دکترز سید عدی
پهلوی 60-61
دانووس: شه
تمازی چوونه یه
شای قاجار، تا
عویشیدلا کا
هدرتیه کانی دی
و بیری را پهرين
دل و درونوی ک
باقی ولاستانی د
له پهله شورف
له سنوره کانی
ناماده ش
سهردمیدا کور
دخته ایان

نه ورۆز له روانگەی زانست و ئەفسانەدا

هلهله کرد و همه مو خمکی
کور دست نانیان تاگادر دار دکدر داده
له هاتنی ثم جمهونه داد، ثم و
جمهونه له همه مو «میزپوتامیا»
پیتی دور ترا جمهونی «فه» رناس
یا فه ناسیان، «نم دو و اژدهیه
کور دیده دو و شسیه لیتکرداون
«فه»، واتا فره بان زقر «ناس
یا ناسیان» ناوادرتین و
پیروزتین خودای هوزگالمی
گوتیه کان بوده و هر شیتک
له میزرودا گرفتگی هه پایه به
چاویکی گهوره و پیروز سه بیر
بکر آیا هه ناوی خودا که بان
«ناس یا ناسیان» بان
دھختست پالی و بد قدم پیرزی
خود اکیان تیبا ناندو روانی و ایان
لیتکدایه و که خودای «ناس
یا ناسیان» ثم سرمه که وتهی بتو
«دیاکوتیف» جهخت لمسه رمهه
دکساتوهه که راه پرینه که هی
«فسه راتورت، فسه روتوبیس،
فه روره دین» له دزی ده سلاتی
شاش و پریه کسانا بوده له
سمره ده مهی که «ئاستیه هاک»
دسه لاتدار بوده. سه رجا و هی
هندی له میزونو و نوسانی تر
باس لهه ده کمن که 2000
سال ب.ز. 2500 - پ.ز زر
له ده سلا تارانی نه کد و بابل
و ناسو پریه کان له رجه له کی
میتانی، لولوتی، گسو تی،
ماده کان بون و خزمه تیان به
پیتکانه کر دوده، و هک منونه
هندی لهوانه که لمیز رو داد
ناویان هاتو وه «ثایا کل زابا،
تؤش پیا و، ناداسا،
ئاستیه هاک... هتد».

هیندنه و روپیه کان و زمانی
نه مرقی کور دیده به همه مو
شیپوزاره کانیه ده به زیندو وی
ماونه ته ده و باشترین و دله مه بتو
نه وانیه ثم سه ره لدانه له
گهله کور د نامو ده کمن باخود
دی خدنه چوارچتودی چپر و کیکی
نفه سانه بیدا.

- ناوه کانی «ئاستیه هاک،
ئاستیه هاک، هاریاک، ثاریاک،
ئمزدیه هاک، تازویاک،
ئمزدیه هاک» ثم ناوانه ههر
همه و بیوان ناوی سه ره دهی
ماده کان و زر سه رجا و دش
ناماژه هی بتو ناوانه کر دوده که
ناوی ماده دین. بلگه
میز و بیوان کان ناماژه بیان به ناوی
«ئاستیه هاک، ئاستیه هاک»
کر دوده که یه کینک بوده له
سکه دکان، دکان، فه مان هه ده

رژگار و نجھے رو
له گھل دسپیکی کی هه مسوو به هاریکدا له هه
چواریارچه کورستان به مهشخمل و کوتھلی
ئاگرو ئاهنگگیان جھنۇنى نهورۇز پېرۇز دەرىت
کە بیووه به نەرتى و جەڭزىتى کى نەتەوەبى
بەتاپەتى بۆ كورد، بىتگومان ھەندى لە گلانى
كىشىورى ئاسياش ھەر يەكىو به بىرۇ بۇچون و
لىكىدانەوە نەرتى خۆى به جىزى پېشوازى لەم
جەنۋەدا دەكتات و زۆرىشىيان به جەنۋىنى
راستەقىنەي خۇيانى دىزان، لەم نۇسىنەدا
مەبەستمان تەۋ نىبىيە كە كى خاونى راستەقىنەي
نهورۇز، چونكە ئەو بەلگانەي كە لەم يابىتەدا
دەيانىھىنەوە تا دادىيەكى زۆر خاوند اريتى
نهورۇز زمان بۆ دەسلەليتىن، مەبەستى سەردەكىمان
شىكىرنەوە نەورۇز لە ھەردو رو انگەھى
«زاپست و ئەفسانە» دا تا ج رادىدەك لەيدەك
دەجە: و لە، راستەوە ئىتكى.

دمسه لاتداره درنده به ده
چه کوشی فرمیدون سمه ری
پانده کریته و کشتای به
چو مسانده دیت و لمسه
لو توکه به رزگان ناگری
سره فرازی هم لده که ن
سده که وتنی ثمه سرمه لدانه
ناوی «فرناس، فرناسیان»
پوزکی نسوی، نه و روز،
نمودر، له خوت دگری. لدو
و زددا ساتمامه ثمه هوزگانه
دهست پتده کات و دینی به
هوینی دامهزانی تئیتیری
ساده دکان یاخود و لات و
فه رمانه و اهتی به فراوانی
میدیا. هندق بله لگدی زینتوو
که بیدوندی به نوروزه دهه
و زانستی ثمه سرمه لدانه
زیاتر دسه ملینی. شوینه و اری
سرمه لدانی نوروز و «کاوه»
یاخود فه راوت، فه اوردن بشیش،
فر اشور تیش «که تیستا به
فسه دیدون ناوهد بر درتی لمانو
زماني کنی مداده کان و زمانه

شه و به لگه هله لکه ندر او نمی
لمسه راش به رده کان به پستی
میخی نوسراون پسپزه کانی
زمانه و اسی تاوی ثمه
دهست لاتداره هر یه که به
شیوه بید ک دیخوتیته و که
لمسه روه ناما زم پستی دا، که
هر هه مو شیان ثمه
نهستی باک، نستیه کاک بیان
نمذبه هاک «ده که له چیز که
نه فسانه دیده که شدا هه، دونده
و خوبیتیزی دهیان ساله
نمذبه هاک و ده سلا تکه می و
لدو هوزگانه دکات به بکگون
و به پایه رایته شازاده کی
ماد به ناوی «فه راوت،
فه راوت، فه راود دین» که
نه مرز له زمانی کوردیدا بورو
به «فسه دیدون» له سره ره رتای
سالانی 700 بـ. زـ
دهست لات رایه بن و پاش
بره نگار بونه و دیده کی در بیرون
شویش که بیان سرمه دگرتی و له
یکی مانگی حاکمه لیتی دا ثمه

شدو جمهُّنه هه درد له میشووی
کوردادا یادبکر تسته و. بويشه
ناوی شهو جمهُّنه لدانو کوردادا
«روزئی نسوی، بیان نهورزئی»
به سه ردا سه پاوه چونکه ياه کم
روزئی نتوی سه رکه و شون
به که مین روزئی نتوی به هارشی
بوده. بیکومان شهو جمهُّنه
کاریگدری راسته و خوشی هبوووه
به سه رکه لانی دهوره و
همندی لهو گلهانه ش جکه
لهووی که چنانی روزئی لهو
جمهُّنه دکه نه بگره نهورزئی له
سالنامه شیاندا جیپی دیاره
لواونه گملی فیارس له
سالنامه که بیاندا به مانگی
نهورز دلیین «فهروه دین» به
پهلوای من هدر نهو «فهريدون»
فه راثورت، فه راثورتیش،
فه ره در تیش، «ه» که له روزئی
نهورزما سه رکه و شون به دهست
هیناواي.

«سیپرو» وان خودای بیو، بو پیروزی ناوی خودا وندنیان خسته شدته پال سه کرده و سرمه لدانه نمردانه کنایان تاکو یئیشات له زمانی ها و چارخی کوریدا نه او و زیبه هر بتو هدمه مان منه بست به کارده هیدریت به تایبته تی بتو ائه و کسانی که پسپور زانا و بلیمه تن له هندی بواردا بتو غمونه گره دروننساس، دروننساس، دروننساس، دروننساس، میرونناس، فله کناس... هند». شوهش ائه و دهمه ملینی که زمانی کوئی ماده کان همان زمانه که ثمه مژو کورد پی دددوی، روزه للا ناسی کریکی کیر «پورتیر» له نو و سینه کانیدا ثما مازه بده دکات و دلی کورده هزاران ساله زمان و داب و نه ریسانه وک خویه تی و نه گزوره، له نه گزوریدا وک چاکانیان وان».